Gümrük Sektöründe Milat Yazısı

Gümrük işlemlerinin cari kontrolünü ve gümrük işlemlerinin kayıt ve belge üzerinden geriye dönük olarak kontrolünü yapmak veya yaptırmak.

Gümrük Sektöründe Milat

Egemen ve güçlü devletlerin temel özelliği olarak “tüccar ve asker devlet” niteliğinin bir arada bulunduğunu tarih araştırmaları göstermektedir. Kurtuluş savaşı sonrasında Şubat 1923’te yapılan İzmir İktisat Kongresinin, Cumhuriyetin ilanından önce yapılması ekonomik hedeflere ulaşılarak egemen ve güçlü devlet olma önemini bir kez daha bize hatırlatmaktadır. Günümüzde uluslararası ticarette; döviz kuru-ek vergi gibi ekonomik enstrümanların savaş silahı olarak kullanılması, çeşitli ülke yetkililerinin birinci ağzından dile getirilmesine medyadan şahit olmakta, literatüre “ticaret savaşları” olarak girmesi de dünyanın gözü önünde gerçekleşmektedir.

İktisatta; kıt kaynak olan üretim faktörlerinden farklı olarak 1990’lı yıllar itibariyle talebin karşılanmasında yeni bir kıt kaynağın “**zaman**” olduğunu işletme yönetimi ile anladık. Hız kavramı tüm alanlarda hayatımızın bir parçası oldu. Serbest Piyasa Ekonomisi gelişmesi, ülkeler arasında dış ticaretin arttırılması açısından Uluslararası Kurumların, Dış Ticarette rekabet üstünlüğü açısından ise devletlerin misyonu ***gümrük prosedürlerinin basitleştirilmesi*** oldu.

Dış Ticaret Hacminde Türkiye 16. Sırada bulunmaktadır. 2018 yılı için açıklanan Dünya Bankası Lojistik Performans Endeksi verilerine göre Türkiye 160 ülke içinde 47. Sırada yer alıyor. Türkiye’nin 2016 yılında arkasında yer alan Portekiz, Tayland, Şili, Slovenya, Estonya, Panama, Vietnam, İzlanda, Yunanistan, Umman, Endonezya 2018 yılı verilerine göre Türkiye’nin önünde yer almaktadır. Lojistik Performans Endeksi; Gümrük, Altyapı, Uluslararası Sevkiyat, Lojistik Hizmetlerin Kalitesi, Gönderilerin Takibi ve Gönderilerin Zamanında Teslimi olarak 6 farklı kriter çerçevesinde puanlanıyor. Ülkemiz Gümrük kriterinde 2016 yılında 3,18 puanla 36.sırada iken 2018 yılında 2,71 puanla 58 nci sıraya gerilemiştir.

Gümrük Kriteri puanının gerilemesi nedenleri arasında: OKSB firmalarının ithalatta mavi hat uygulamasına son verilmesi, bu firmalarının büyük çoğunluğunun YYS statüsüne henüz geçmemiş olmasının etkileri olduğu söylenebilir. Çok fazla İhtisas Gümrüğü uygulaması var olup, eşya bazında fazla olması, ihtisas gümrük idarelerinin ülke çapında bir alana yayılması da diğer bir etken. Otomobil, Tekstil, Gıda ve Canlı Hayvan dışında ihtisas gümrüğü uygulamasının kaldırılmasının gümrük iş akışına olumlu katkı sağlayacağı kanaatindeyim. Diğer bir etkende "menşe" (ihracatçı beyanı vs) mevzuatının önem kazanması ve eşya Türkiye Gümrük Bölgesine geldikten sonra yurt dışından menşe belgesi temin edilmesi. Gümrük işlemlerinin hızlanmasına yönelik olarak; Mayıs 2019 itibariyle Gümrük Yönetmeliğinde "menşe" konusunda düzenleme yapıldı. Ağustos 2019 itibariyle de ihracatta KAĞITSIZ BEYAN uygulanmaya başlandı. 2023 hedeflerine ulaşılmasında Dış Ticaret Hacmi ile Lojistik Performans Endeksi sıralamasının çok yakın olması gerekiyor.

Yeni Kanun Taslağının yasalaşma arifesinde; Dünya Bankası Lojistik Performans Endeksinde (LPE) neden daha üst sıralarda yer almadığımızı, Ekonomide 16 ncı sırada olmamıza rağmen LPE'sinde 47 nci sıra ve Gümrük Kriterinde 58. sırada olduğumuzu sorguladığımızda; Uluslararası Ticaretin Anayasası niteliğindeki Gümrük Kanunlarını incelememiz ve yeni gümrük kanununda eksik yönlerin giderilmesini hedeflemek gerekiyor.

Uluslararası Ticaretin önemli bir aktörü olarak (Mülga) 1615 sayılı Gümrük Kanununda "Gümrük Komisyoncusuna" biçilen görev "***gümrük beyanı"*** ve "***gümrükten eşyanın çekilmesi*** " ile sınırlıydı. Buna rağmen Gümrük Komisyonculuğu, atölye düzeyinde olan işletmeleri KOBİ düzeyine ulaşmasında kendi çapında işletmelerin büyümesine yadsınamayacak katkı sağladı. Gümrük Okullarının açılması, 1995 AB-Türkiye Gümrük Birliği, 1997-2000 Gümrük İdarelerinin otomasyona geçişi bu kanunun uygulandığı dönemde oldu.

05.02.2000 tarihinde yürürlüğe giren 4458 sayılı Gümrük Kanunu, eski kanundan farklı olarak meslek erbabına Gümrük Müşavirliği statüsü getirse de yaklaşık 20 yıllık uygulama sürecinde sektörde bu tam olarak yerleşmedi. Bunun nedenleri arasında Gümrük Müşavirleri çeşitli nedenler dolayısıyla (y.dil, staj vs) Uluslararası Dış Ticaret firmalarında Satın Alma, Yatırım, Teşvik, Pazarlama, Gümrük Operasyon Kontrolleri alanlarında pozisyon ve istihdam olanağı bulamadı. Yerli firmalarda istisnalar hariç danışmanlık ve eğitim hizmeti alımı ve eğilimi

gelişmedi. Yabancı sermayeli firmalar, yurt dışı merkezlerinin denetimine tabi olmaları nedeniyle ülkemizde faaliyet gösteren yabancı sermayeli aynı vergi danışmanlık hizmeti veren firmaları tercih etmeleri, konuların avukatlık müessesi ile çözmelerinin önemli rolü olmuştur.

Gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması ve basitleştirilmesine ilk olarak 1973 tarihli KYOTO SÖZLEŞMESİ, revize edilerek 1999 tarihinde imzaya açıldı. Türkiye 2006 yılında katılım sağladı.[1] Diğer yandan gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi sürecinde; Ortak Transit Anlaşması (NCTS) 2012 yılında ülkemizde yürürlüğe girdi.[2] Son olarak; Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşmasına 2016 yılında katılım sağlanmıştır.[3] Bu kapsamda menşe belgeleri ihracat ve ithalatta elektronik ortamda düzenlenmesi, ibraz edilen belge sayısının azaltılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Belge ibrazının elektronik olarak ibrazına ilişkin Tek Pencere Sistemi tüm dış ticaret kapsayacak şekilde işlemeye başladı.

İthalatta Haksız Rekabet Mevzuat uygulamalarına ek olarak 2011 yılından itibaren Ticaret Politikası Savunma Araçları (TPSA)'nın 2011/2203 sayılı BKK ile başlayan İlave Gümrük Vergisi ve 2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında kapsamında Ek Mali Yükümlülüğe ilişkin uygulamalar, menşe trafik sapmasına yönelik menşe ibrazına yönelik uygulamalar gümrük mevzuatı ve beyanın önemli bir parçası oldu.

Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinin 6/f maddesine göre "f*) Gümrük işlemlerinin mevzuata uygunluğu ile eşyanın gümrük idaresine doğru beyan edilmesini teyit ve tevsik edecek kurum içi bir sistematiğe sahip olmak ve bunun sağlanması için gümrük ve dış ticaret mevzuatı eğitimi ve mevzuat değişikliklerinin takibini,* ***gümrük işlemlerinin cari kontrolünü ve gümrük işlemlerinin kayıt ve belge üzerinden geriye dönük olarak kontrolünü yapmak veya yaptırmak***" olarak sadece Gümrük Müşavirliği meslek örgütüne kayıtlı firmalar/kişiler tarafından yapması gerekirken bu niteliğe ilişkin kıstasın konulmaması sektörde belirsizliği tetiklemektedir.

Ülkemizin 2023 hedeflerine yönelik olarak hazırlanan 11 nci Kalkınma Planında "Gümrük Müşavirleri Odası" kurulması taslakta yer aldı. TBMM'de yasalaşma aşamasında 11 nci Plandan gerekçesiz olarak çıkarıldı. Her iki durumu birlikte değerlendirdiğimizde mesleğimizin geleceği için bu olayın bir "MİLAT" olduğunu fark ediyoruz. Mesleğimiz konusunda gelişmeler için bundan sonra 11. Kalkınma Planı öncesi ve sonrası olarak hafızalarımızda yer alacaktır.

Bir yanda Basitleştirilmiş Usul uygulamaları, diğer yanda Ticaret Savaşları ve DPÖ ve TPSA uygulamaları ile karmaşıklaşan mevzuat, basitleştirilmiş usulün elektronik olarak işleyişi dolayısıyla Gümrük Müşavirliği Mesleğinin yeniden yapılandırılmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Eşyanın gümrükten çekilmesi, gümrükleme hizmeti de firmaların talebi doğrultusunda KPI gibi performans, raporlama ve veri analizi yönüyle mesleki hizmet haline gelmiştir. Gümrük Müşavirliği Mesleği kendisine biçilen “Müşavirlik” rolünün etkin olmasını istiyor.

Mesleğin sorunları arasında; mesleki staj sınavının olmaması, stajın sadece çalışmak olarak kabul edilmesi, sadece sınava yönelik 4-6 aylık eğitim çalışmaları ile mesleki yeterliliğin kazanılması, sınavların doğrudan yasal metinlerden sorulması, iptal edilen sorular, Gümrük Hukuku ve Literatürün gelişmesini engellemiş, gümrük ve dış ticaret konusunda mesleki gereklilik olarak yabancı dilin önemli olmaması, Mesleğin riski ile kazancın orantılı olmaması, Gümrük Kanunundaki dolaylı ve doğrudan temsilcinin de Gümrük Müşaviri olarak değerlendirilmemesi, Dernekler Kanuna tabi olmayan “Dernek” statüsü ile faaliyet gösteren Gümrük Müşavirliği meslek örgütü, mevcut statüsü ile yetersiz ve ilkesiz üyeleri ayırma, meslek içi rekabeti düzenleme (haksız rekabeti önleme), hizmet ideallerini koruma fonksiyonlarını yerine getirilemediği “Dernek” Yetkililerince her türlü platformda 20 yıldır dile getirilmektedir.

Mesleki Örgüt olarak “Dernek” statüsü nedeniyle ülke çapında örgütlenme gerçekleşmemiştir. Ankara, Bursa, İstanbul, İzmir ve Mersin dışında mesleki örgüt ve Gümrük Müşavirliği olmadığı için bu iller dışında kalan illerimizde ihracat ve dış ticaret bilgi akışı olmadığından gümrük prosedürleri tabu olarak kalmıştır. Ticaret Bakanlığı Gümrük İdareleri de Derneklerin olduğu bölgelerde yoğunlaşmış, gümrük idareleri iş yoğunluğu yaşamaktadır.

11 nci Kalkınma Planından mesleki örgüt olma statümüz çıkarılmış olsa bile Gümrük Müşavirleri olarak; ülkemizin 2023 hedeflerine ulaşmasında daha fazla çalışacağız. Dünya çapında markalaşmış en az 10 büyük firmaya sahip olunması, Türk Mallarının Fikri Sınai Mülkiyet Haklarını korunması, TURQUALTY ve TÜRK MALI etiketiyle dünyaya ihraç eden Markalaşmış bir Türkiye bizim de hayalimiz. Ülkemizi üretimden kopartıp Tüketim Toplumu ve sömürgeciliğjn ekonomik türü olan Pazar yapılmasına, ekonomik çöküşe sürüklenmesine bilinçli vatandaş olarak ve mesleğimizin verdiği bilgi birikimi ile en başta bizler karşı çıkmakta, konuya muhatap olan her kesimi aydınlatma görevimizi yerine getireceğiz.

Gümrük Müşavirlik mesleğinin “dernek” statüsünde mesleki örgüt olarak devam etmesi, gelişen, değişen dünya için Gümrük Müşavirliği mesleğinin geleceğini ciddi olarak tehdit etmeye devam edecektir. Uzmanlaşmış vasfın kaybedilmesi ile sonuçlanacaktır. Beyan günümüzde “Veri Girişi “olarak “Veri Analizine” olanak sağlayan sistem daha da kuvvetlenmesi için Gümrük Müşavirliği mesleği mutlaka yeniden yapılandırmalıdır.

Gümrük Müşavirliği Mesleğinin yeniden yapılandırma sürecinde; Mali Müşavirlik ve Avukatlık’ta olduğu gibi öncelikle meslek kanunu çıkarılmalıdır. Avukatlık Mesleğine ilişkin yasal metin, Ceza Kanunda, Medeni Kanunda bulunmamaktadır. Mesleki Örgüt olarak **ise KAMU HİZMETİ NİTELİĞİ DOLAYISIYLA** “**ODA”** olarak değil, 5174 sayılı Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu’na tabi olmadan “BARO” gibi kendine özgü mesleki örgüt olma hakkı tanınmalıdır. Bu Kurumun kendine düşen görevi yerine getirmesi sağlanmalıdır. Haksızlığın son bulması, mağduriyetin giderilmesi ve ülkemizin menfaatine olan bu meselenin çözülmesi ve sonuca ulaşması için ombudsman kurumunun artık re’sen müdahale etmesini bekliyorum.

BU YAZI YETKİLENDİRİLMİŞ GÜMRÜK MÜŞAVİRİ SAYIN RECAİ HERGÜN TARAFINDAN KALEME ALINMIŞTIR.

KAYNAKÇA:

26 Haziran 1999 tarihinde imzaya açılan “Gümrük Rejimlerinin Basitleştirilmesi ve Uyumlaştırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme Hakkında Değişiklik Protokolü”ne katılmamız 5426 Sayılı Kanunla (06.11.2005/25985 RG) uygun bulunmuş, 2006/10160 sayılı Karar ile (31.03.2006/26125 RG) iç hukuka aktarılmıştır.

“Eşya Ticaretindeki İşlemlerin Basitleştirilmesine İlişkin Sözleşme”ye beyanda bulunmak suretiyle katılmamız 6334 Sayılı Kanunla (22.6.2012/30.06.2012/28339 RG) uygun bulunmuş, 2012/3685 (04.10.2012/28431 Mükerrer RG) iç hukuka aktarılmıştır.

"Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması"nın mal ticareti anlaşmalarını içeren 1A no'lu ekine ilave edilmek üzere, 27 Kasım 2014 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü Genel Konseyinde kabul edilen, "Dünya Ticaret Örgütünü Kuran Marakeş Anlaşmasını Tadil Eden Protokol" ile söz konusu Protokolün ekinde yer alan "Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması"nın onaylanması 6662 sayılı kanunla (27.01.2016/29606 RG) uygun bulunmuş, 2016/8570 (05.03.2016/29644 RG) ile iç hukukumuza aktarılmıştır.